

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 21 października 2010r.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów
w składzie:

Przewodniczący: SSO Maria Witkowska

Protokolant: Łukasz Wychowaniec

po rozpoznaniu w dniu 21 października 2010r. w Warszawie na rozprawie
sprawy z powództwa M. M.

przeciwko Towarzystwu Ubezpieczeń /.../ S.A. z siedzibą w S.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

I. Uznaje za niedozwolone i zakazuje stosowania przez Towarzystwo Ubezpieczeń /.../ S.A. z siedzibą w S. w obrocie z konsumentami postanowień wzorca umowy o następującej treści:

„Pojazd nielegalnie wprowadzony na polski obszar celny: (...) wprowadzony do kraju z zachowaniem obowiązku określonego w pkt. 1), lecz bez zachowania obowiązku podania w zgłoszeniu celnym lub innym dokumencie danych zgodnych z rzeczywistością albo gdy naruszono ograniczenia w obrocie”.

II. Zasądza od Towarzystwo Ubezpieczeń /.../ S.A. z siedzibą w S. na rzecz M. M. kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

III. Poleca pobranie Kasie Sądu Okręgowego w Warszawie od Towarzystwo Ubezpieczeń /.../ S.A. z siedzibą w S. kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem opłaty stałej od pozwu, od której uiszczenia powód był zwolniony z mocy prawa.

IV. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt Towarzystwo Ubezpieczeń /.../ S.A. z siedzibą w S. .

/-/ SSO Maria Witkowska

UZASADNIENIE

Powód - M. M. , w dniu 03 sierpnia 2009 roku wniósł pozew, w którym domagał się uznania za niedozwolone postanowienia stosowanego przez pozwanego - Towarzystwo Ubezpieczeń /.../ S.A. z siedzibą w S. zawartego we wzorcu umowy o nazwie „ ... „, nr (...) o treści: **„Pojazd nielegalnie wprowadzony na polski obszar celny jest to pojazd wprowadzony z zachowaniem obowiązku określonego w pkt. 1, lecz bez zachowania obowiązku podania w zgłoszeniu celnym lub innym dokumencie danych zgodnych z rzeczywistością bądź, gdy naruszono ograniczenia w obrocie”**.

Powód wniósł ponadto o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

Swoje roszczenie powód oparł na fakcie, że pozwany w ramach działalności gospodarczej posługuje się przygotowanym przez siebie wzorcem umownym o nazwie „ ... „, nr (...) zawierającym kwestionowane postanowienie w § 3 ust. 12 pkt 2.

W ocenie powoda wskazane postanowienie umowne stosowane przez pozwanego nie jest uzgadniane z konsumentami i stanowi element wzorca umownego.

Powód wywiódł, iż zakwestionowana klauzula powinna zostać uznana za niedozwoloną gdyż z jej treści wynika, że nawet nieistotny błąd lub omyłka w dokumentacji może być dowolnie kwalifikowana przez pozwanego jako podpadająca pod przedmiotowe postanowienie, co automatycznie umożliwia pozwanemu odmowę realizacji zobowiązania w postaci wypłaty odszkodowania. Powód podniósł, iż kwestionowane postanowienie umowne w żaden sposób nie precyzuje o jakie dane lub jakiego rodzaju niezgodności danych z rzeczywistością dotyczy. Podkreślił, że nie wszystkie dane lub zgodność tych danych z rzeczywistością ma znaczenie dla realizacji umowy ubezpieczenia.

Nadto, jak podał, z treści wzorca umownego wynika, że przedmiotowe postanowienie umowne jest stosowane *przez* pozwanego dopiero na etapie realizacji wniosku konsumenta o wypłatę odszkodowania, bowiem dopiero wówczas badane są przez pozwanego przedłożone dokumenty. Powód zauważył, że wcześniej, na etapie zawierania umowy, pomimo obowiązku przedłożenia wszystkich "dokumentów przez konsumenta, dokumenty te nie są analizowane pod kątem przedmiotowego postanowienia umownego, co powoduje w mniemaniu powoda u konsumenta przeświadczenie, że przedłożone w chwili zawierania umowy dokumenty są prawidłowe.

Powód podniósł również, że kwestionowane postanowienie jest ogólne i nieprecyzyjne. Ta zaś zapis obciąża wyłącznie konsumenta, nie pozwanego, który ma możliwość jego dowolnego wykorzystania w zależności od sytuacji faktycznej.

W konsekwencji, według powoda, przedmiotowe postanowienie w sposób wyraźny wypacza równowagę stron przy zawieranej umowie ubezpieczenia, zmierza także do wykorzystania niewiedzy i braku informacji konsumenta.

Niezależnie od powyższego powód wskazał, że postanowienie umowne o identycznej treści zostało już uznane przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów za klauzule niedozwoloną w obrocie z konsumentami. Jak podał, przedmiotowa klauzula została wpisana do Rejestru Klauzul Niedozwolonych prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod numerem (...).

Pozwany w odpowiedzi na pozew wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwany podniósł, że powództwo jest niezasadne w świetle art. 479⁴³ kpc, albowiem zaskarżony zapis został już uznany za niedozwoloną klauzulę umowną w wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 12 czerwca 2007r. sygn. akt XVII AmC 103/07 oraz wpisany do Rejestru Klauzul Niedozwolonych prowadzonego przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pod numerem (...). Pozwany powołał się przy tym na wyrok z 16 listopada 2005r. o sygn. akt VI ACa 473/2005, w którym wskazano, że rozszerzona prawomocność materialna wyroków stanowi przeszkodę procesową dla ponownego rozpoznania sprawy dotyczącej uznania za niedozwolone postanowień wzorców umowy, które zostały uznane za niedozwolone prawomocnymi wyrokami wpisanymi do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKIK na podstawie art. 479⁴⁵ kpc, a wpisanie do rejestru wzorca umowy uznanego za niedozwolony wyłącza ponowne wytoczenie powództwa w tym przedmiocie, także przez osobę nie biorącą udziału w sprawie, w której wyrok wydano.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił **następujący stan faktyczny:**

Pozwany - Towarzystwo Ubezpieczeń /.../ S.A.z siedzibą w S. prowadzi działalność gospodarczą^ przedmiotem której jest świadczenie usług ubezpieczeniowych.

Pozwany posługiwał się w obrocie z konsumentami wzorcem umownym o nazwie „... „ nr (...), który zawierał zakwestionowane przez powoda postanowienie

o następującej treści: „**Pojazd nielegalnie wprowadzony na polski obszar celny jest to pojazd wprowadzony z zachowaniem obowiązku określonego w pkt. 1, lecz bez zachowania obowiązku podania w zgłoszeniu celnym lub innym dokumencie danych zgodnych z rzeczywistością bądź, gdy naruszono ograniczenia w obrocie**”.

W odpowiedzi na pozew pozwany nie **zakwestionował**, iż w stosowanym przez niego wzorcu zawarte jest powołane w pozwie postanowienie. Nie zaprzeczył także, aby stosował wskazane postanowienie, w związku z czym okoliczność tą należało uznać za przyznaną w oparciu o przepis art. 230 k.p.c.

Wobec nie zakwestionowania wiarygodności wzorca umownego, ani niezgodności kwestionowanego postanowienia z treścią postanowienia zawartego w Regulaminie należało uznać za udowodnione, iż jest on stosowany przez pozwanego, na podstawie art. 229 k.p.c.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Powództwo jest uzasadnione.

Na początku należy odnieść się do kwestii wstępnej poruszonej przez pozwanego, który podniósł, że powództwo jest bezpodstawne z uwagi na fakt, iż identyczny zapis jak **kwestionowany** został uznany już wcześniej za niedozwoloną klauzulę umowną przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisany do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ kpc. Kwestia ta jest pierwszorzędna, gdyż rozstrzygnięcie tego zagadnienia stanowi o możliwości merytorycznego orzekania w niniejszej sprawie.

Sąd zważył, że skutki rozszerzonej mocy wiążącej wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone były już przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 19 grudnia 2003 r. sygn. III CZP 95/03 wskazał, że powaga rzeczy osądzonej takiego wyroku wyłącza - od chwili wpisania tego postanowienia do rejestru ponowne wytoczenie powództwa w tym przedmiocie, także przez osobę nie biorącą udziału w sprawie, w której wydano wyrok. Sąd Najwyższy zajął przy tym stanowisko zgodne z koncepcją ujmowania rozszerzonej prawomocności materialnej w łączności z powagą rzeczy osądzonej, przyjmując, że ponownie wniesiony pozew, nawet przez osobę nie biorącą udziału w poprzednim postępowaniu, podlega odrzuceniu. Wskazana uchwała nie dotyczyła jednakże zagadnienia skutków rozszerzonej

prawomocności materialnej wyroku uwzględniającego powództwo w odniesieniu do strony pozwanej.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. sygn. III SZP 3/06 uznał, że skuteczność wobec osób trzecich wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone w ujęciu art. 479⁴³ k.p.c. oznacza, iż skutki tego wyroku rozciągają się nie tylko na przedsiębiorcę, występującego jako pozwany w sprawie, w której wydano wyrok, ale także na każdego innego przedsiębiorcę, wobec czego każdy przedsiębiorca, który zastosuje postanowienie wzorca umowy uznane za niedozwolone, dopuszcza się praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

W ocenie Sądu objęcie rozszerzoną prawomocnością wyroku osób, które mogłyby wnieść powództwo przeciw temu samemu przedsiębiorcy o uznanie tego samego postanowienia wzorca za niedozwolone jest bez wątpienia słuszne, bo uwzględnia potrzebę szerokiej ochrony konsumentów, poza tym eliminuje potrzebę prowadzenia procesu wtedy, gdy w postępowaniu przeciw temu samemu przedsiębiorcy to samo postanowienie "wzorca zostało już prawomocnie uznane za niedozwolone i wpisane do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK. Zdaniem Sądu wzgląd na ochronę konsumentów nie uzasadnia jednak rozciągnięcia mocy wiążącej takiego wyroku na przedsiębiorców mogących występować po stronie pozwanej.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie zgadza się z poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w uchwale z dnia 07 października 2008r. sygn. III CZP 80/08, zgodnie z którym „Biorąc pod uwagę, że sąd dokonując kontroli wzorca nie czyni tego in abstracto, ale odnosi się do konkretnego postanowienia konkretnego wzorca, uwzględniając przy tym pozostałe postanowienia tego wzorca (art. 385² i 385³ k.c.), należy wykluczyć uznanie, iż moc wiążąca wyroku i powaga rzeczy osądzonej może rozciągać się na podobne lub nawet takie same postanowienia stosowane przez innego przedsiębiorcę w innym wzorcu. Abstrakcyjna kontrola wzorca nie może prowadzić do generalnego wyłączenia danej klauzuli z obrotu, rzeczą sądu bowiem jest rozstrzygnięcie w konkretnej sprawie, dotyczącej określonego postanowienia konkretnego wzorca. Wydany w takiej sprawie wyrok dotyczy zatem postanowienia określonego wzorca, a nie postanowienia w ogóle. Przepis art. 385² k.c. nakazuje ponadto uwzględniać przy ocenie zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami okoliczności zawarcia umowy oraz umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny. Podstawa faktyczna rozstrzygnięcia zatem nie musi być tożsama

nawet w wypadku oceny tego samego postanowienia tego samego wzorca umownego, stosowanego przez innego przedsiębiorcę. Odrzucenie pozwu z powodu negatywnej przesłanki procesowej w postaci powagi rzeczy osądzonej byłoby zatem wątpliwe".

W konsekwencji Sąd Najwyższy uznał, że „Rozszerzona prawomocność wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (art. 479⁴³ w związku z art. 365 k.p.c.) nie wyłącza możliwości wytoczenia powództwa przez tego samego lub innego powoda - w tym także przez organizację społeczną działającą na rzecz ochrony interesów konsumentów - przeciwko innemu przedsiębiorcy, niebiorącemu udziału w postępowaniu, w którym zapadł wyrok, stosującemu takie same lub podobne postanowienia wzorca, jak wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c."

Z tych też względów zasadne było poddanie treści zakwestionowanego przez powoda postanowienia wzorca umowy ocenie prawnej, a w szczególności, czy ma ona charakter niedozwolonego postanowienia umownego w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

Przechodząc do meritum należy podkreślić, że w postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone Sąd dokonuje abstrakcyjnej oceny wzorca celem ustalenia, czy zawarte w nim klauzule mają charakter niedozwolonych postanowień umownych w rozumieniu art. 385¹ k.c. Niedozwolone postanowienia umowne określają przepisy art. 385¹ - 385³ k.c., mające na celu ochronę konsumenta przed niekorzystnymi postanowieniami umowy łączącej go z profesjonalistą.

W myśl art. 385¹ § 1 k.c., za niedozwolone postanowienia umowne uznaje się postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Z przytoczonego sformułowania wynika zatem, że możliwość uznania danego postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania zależna jest od spełnienia następujących przesłanek:

- 1) postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie, a więc nie podlegało negocjacom;
- 2) ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki konsumenta pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami;

- 3) ukształtowane we wskazany sposób prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta;
- 4) postanowienie umowy nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron, w tym ceny lub wynagrodzenia.

Powyższe przesłanki muszą zostać spełnione łącznie, natomiast brak jednej z nich skutkuje tym, że Sąd nie dokonuje oceny danego postanowienia pod kątem abuzywności.

Analizując zakwestionowane przez powoda postanowienie w oparciu o w/w kryteria, nie budzi wątpliwości Sądu, że konsumenci nie mieli wpływu na jego treść, a zatem należało uznać, że nie było ono z nimi uzgadniane indywidualnie.

Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy także, zdaniem Sądu, głównych świadczeń stron umowy, którymi są: ze strony pozwanej — świadczenie ochrony ubezpieczeniowej, ze strony zaś konsumenta - zapłata składki ubezpieczeniowej.

Do rozstrzygnięcia pozostała zatem jedynie kwestia, czy zakwestionowane przez powoda postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

Należy wskazać, że „dobre obyczaje” to reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami można uznać także działania zmierzające do niedoinformowania, dezorientacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, a więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające od przyjętych standardów postępowania. Pojęcie „interesów konsumenta” należy rozumieć szeroko, nie tylko jako interes ekonomiczny, mogą tu wejść w grę także inne aspekty: zdrowia konsumenta (i jego bliskich), jego czasu zbędnie traconego, dezorganizacji toku życia, przykrości, zawodu itp. Naruszenie interesów konsumenta wynikające z niedozwolonego postanowienia musi być rażące, a więc szczególnie doniosłe. Pojęcie „dobrych obyczajów” (w szczególności w stosunkach umownych między profesjonalistą a konsumentem) zdefiniowała judykatura - w orzeczeniu SN z 13 lipca 2005 r., I CK 832/04, IC Biul. SN 2006, nr 2, s. 86 wskazano, iż za „sprzeczne z dobrymi obyczajami” należy uznać wprowadzenie klauzul godzących w równowagę kontraktową, zaś „rażące naruszenie interesów konsumenta” polega na nieusprawiedliwionej dysproporcji praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta w określonym stosunku umownym.

Mając powyższe na względzie Sąd uznał, że kwestionowana przez powoda klauzula o treści „Pojazd nielegalnie wprowadzony na polski obszar celny jest to pojazd wprowadzony z zachowaniem obowiązku określonego w pkt. 1, lecz bez zachowania obowiązku podania w zgłoszeniu celnym lub innym dokumencie danych zgodnych z rzeczywistością bądź, gdy naruszono ograniczenia w obrocie”, stanowi niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

Przedmiotowe postanowienie zawiera definicję pojazdu nielegalnie wprowadzonego na polski obszar celny, przez co wywiera wpływ na ukształtowanie praw i obowiązków stron umowy, albowiem ubezpieczyciel z zakresu swojego świadczenia wyłącza właśnie odpowiedzialność za szkody dotyczące pojazdu nielegalnie wprowadzonego na polski obszar celny.

Postanowienie to pełni zatem określoną funkcję w umowie ubezpieczenia, której nie można podważyć. Obiekcje wzbudzają jednak użyte w nim nieprecyzyjne sformułowania, które wskutek korzystnej dla kontrahenta konsumenta interpretacji umowy mogą stanowić podstawę cło nieuzasadnionego wyłączenia obowiązku spełnienia świadczenia przez ubezpieczyciela.

Sąd zważył, iż przy takim brzmieniu postanowienia nawet nieistotny błąd lub omyłka w danych, zaistniały w bliżej nieokreślonym dokumencie, może prowadzić cło uznania przez pozwanego, że pojazd został nielegalnie wprowadzony na polski obszar celny. Co więcej, do odmowy spełnienia świadczenia przez ubezpieczyciela wystarczałaby interpretacja danej niezgodności z rzeczywistością i naruszeń ograniczenia w obrocie w sposób odpowiedni dla ubezpieczyciela, a nie fakt nielegalnego wprowadzenia pojazdu na polski obszar celny, stwierdzony na podstawie dowodów zebranych przez właściwe organy ścigania.

Tego rodzaju zapis, zdaniem Sądu, jest więc wyrazem nierównorzędnego traktowania konsumenta naruszającego jego ekonomiczny interes, albowiem pomimo obowiązku zapewnienia konsumentowi ochrony ubezpieczeniowej zgodnie z umową, naraża go na odmowę wykonania świadczenia przez ubezpieczyciela, mimo spełnienia świadczenia przez konsumenta, w przypadku przyjęcia przez ubezpieczyciela jego interpretacji pojęcia „pojazdu nielegalnie wprowadzonego na polski obszar celny”.

Zakwestionowany zapis bez wątplenia zatem, w ocenie Sądu, kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy.

Na marginesie dodać należy, iż pozwany nie podał jakiegokolwiek merytorycznego argumentu, dla którego przedmiotowa klauzula nie miałaby być uznana za niedozwoloną.

Z tych względów Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał, że zakwestionowane postanowienie wzorca umownego stosowanego przez pozwanego w obrocie z konsumentami stanów niedozwolone postanowienie umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. i zakazał jego stosowania na podstawie art. 479⁴² k.p.c.

O wysokość wp_{ISU} od pozwu i obciążeniu mm pozwanego na rzecz Skarbu Państwa orzeczono na podstawie art. 26 ust. 1 pkt 6 w zw. 2 art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 i art. 94 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, póź. 1398).

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono stosowanie do wyniku sporu na podstawie art. 98 k.p.c.

Publikację prawomocnego wyroku na koszt pozwanego zarządzono na podstawie art. 479⁴⁴ k.p.c.